

Volkerenmoord op de Rohingya: met steun van de EU

Afgelopen week ontving Koning Filip officieel Aung San Suu Kyi, de Myanmarese nobelprijswinnares van 1991, die in Brussel ook premier Michel en de EU-commissie bezocht. Ze bezocht Europa voor het eerst als state counsellor, wat betekent dat ze niet formeel president is van Myanmar, maar wel het feitelijke bestuur voert.

Opmerkelijker dan het bezoek zelf, waarbij ook Londen, Rome op het programma stonden, is het grote stilzwijgen van de media. Een enkel berichtje in de Morgen, en kort item in het journaal daargelaten ontbrak een grondige analyse in bijvoorbeeld Terzake en kwaliteitskranten De Morgen en de Standaard. En er is wel iets aan de hand. Aung San Suu Kyi staat internationaal onder grote kritiek voor haar rol in situatie met de mensenrechten in haar land, met name als het gaat om de Rohingya, een moslimminderheid in de noordelijke deelstaat Rakhine. In dit artikel geef ik een kort overzicht van de genocide op de Rohingya, en de dubieuze rol van het westen in deze zaak.

De Rohingya: een moslimminderheid onder druk

Sinds oktober vorig jaar worden de Rohingya weer getroffen door harde overheidsrepressie. Hierdoor kwam het land, dat zich juist de laatste jaren aan een militaire dictatuur lijkt te ontworstelen, onder kritiek van de VN te liggen. In een onderzoek kwamen zij tot de conclusie dat hier sprake was van grove mensenrechtenschendingen en wellicht volkerenmoord. Nadat de regering van Aung San Suu Kyi bekendmaakte dat de militaire acties beëindigd zijn, lijkt de internationale druk van de ketel. Maar de cijfers, die de VN-rapportage heeft opgeleverd, liegen er niet om. Sinds oktober zijn zeker 1000 Rohingya door het militaire optreden vermoord, er is vastgesteld dat er op grote schaal vrouwen zijn verkracht en dorpen zijn platgebrand. In ongeveer 4 maanden tijd zijn bijna 75.000 mensen op de vlucht. Aung San Su Kyi ontkent echter de aantijgingen in de VN-rapporten.

Marginalisering

De vervolging van de Rohingya komt niet uit de lucht vallen. Al sinds de onafhankelijkheid van Birma (zoals Myanmar vroeger heette) in 1948 heeft de staat de Rohingya stapje voor stapje gemarginaliseerd. Het bewind propageert dat de Rohingya in feite 'Bengali' zijn die weer terug zouden moeten naar Bangladesh. Deze mythe, die al sinds 1948 wordt uitgedragen, klopt slechts ten dele. Het Britse koloniale bestuur haalde inderdaad veel goedkope arbeiders uit Bengalen naar Birma, maar een belangrijk deel van de voorouders van de huidige groep Rohingya woonde echter al in het toenmalige Arakan (tegenwoordig Rakhine). Volledige burgerrechten hebben ze na de onafhankelijkheid nooit gekregen, omdat ze niet tot de 135 officieel erkende etnische groepen van Birma behoorden.

De situatie is sinds 2008 ernstig verslechterd. Voor die tijd was de bevolking redelijk eensgezind en keerde zich vooral tegen het militaire regime. Na de safraan-revolutie in 2007 veranderde dit. De beweging werd grotendeels door boeddhistische monniken aangestuurd en leidde uiteindelijk in

2011 tot grotere democratisering. De belangrijkste partij op dit moment, de NLD van nobelprijswinnares Aung San Suu Kyi, is niet boeddhistisch. Maar omdat de NLD op een massabeweging steunt, heeft ze met een voornamelijk boeddhistische achterban te maken. Ondertussen wordt de partij opgezweept door boeddhistisch-nationalisten, die volwaardig burgerschap expliciet verbinden met boeddhisme en streven naar een religieus pure staat. Moskeeën werden soms vernietigd door overheidsdiensten omdat ze geen officiële vergunning zouden hebben en moslims moesten vertrekken uit 'Muslim Free Areas'. Sinds vorig jaar is zelfs de naam Rohingya officieel verboden.

Pogrom

In 2012 liep het uit de hand nadat drie mannen beschuldigd werden van de verkrachting en moord op een niet-moslim vrouw. In reactie hierop hield een groep boeddhisten een bus aan en vermoordde tien moslimmannen. Aanvankelijk hield de politie zich afzijdig bij de rellen die overal uitbraken, maar al snel was ze actief betrokken bij het platbranden van moslim-dorpen. Desondanks presteerden de EU en de VS het om het regime te loven om de bezwering van het etnische geweld.

In de hierop volgende jaren waren er regelmatig nieuwe uitbarstingen van geweld, vrijwel altijd geleid door groepen boeddhisten. Meestal was het doel om de Rohingyas te verdrijven naar het noorden van de deelstaat Rakhine, of beter nog, de grens over naar Bangladesh. Tijdens acties in maart 2013 alleen al werden zo'n 12.000 Rohingyas verdreven. Steeds meer Rohingyas, waarschijnlijk ruim 100.000, moeten thans overleven in vluchtelingenkampen in de grensregio bij Bangladesh, waar ze geen toegang hebben tot onderwijs, gezondheidszorg of de arbeidsmarkt.

Oktober 2016

Nadat de druk al sinds het voorjaar van 2016 werd opgevoerd, greep de overheid begin oktober een incident aan om de verdrijving via militaire acties te versnellen. Op 9 oktober vond een aanval op een politiepost plaats, waarbij negen agenten werden vermoord. Hoewel niet duidelijk was wie er achter de aanval zat, gingen de beschuldigingen wel meteen uit naar leden van de Rohingya Solidarity Organisation. Opmerkelijk is dat het voorval plaatsvond drie dagen nadat president Obama de sancties, die al jaren tegen Myanmar golden, volledig ophief.

Terwijl het aantal vluchtelingen aan de grens met Bangladesh toenam, werd al snel duidelijk dat het leger Rohingya-dorpen plunderde, platbrandde en vrouwen verkrachtte. De regering verklaarde dat er ongeveer 100 doden vielen tijdens de militaire acties, die zij eufemistisch 'veiligheidsacties' noemden. De VN vermoedt naar aanleiding van het onderzoek dat het om minstens 1000 doden moet gaan en noemt het georganiseerde volkerenmoord.

Zowel de VN als journalisten hebben vanaf het begin moeite gehad om precies vast te stellen wat er gebeurde, aangezien het gebied tot op de dag van vandaag is afgesloten voor waarnemers en journalisten. Satellietbeelden laten echter platgebrande dorpen zien en op facebook verschenen schokkende filmpjes van het militaire optreden. Voor haar onderzoek moest de VN zich verder

baseren op interviews met vluchtelingen.

Aung San Suu Kyi in ontkenning

De militaire acties zijn officieel gestaakt, maar het kwaad is al geschied. Duizenden Rohingya zijn op de vlucht. Sommigen komen in Maleisie terecht, soms probeert men per boot over te steken naar Australië waar ze op de harde push-backpolitiek stuiten. Bangladesh neemt er al duizenden op, maar wil ze eigenlijk ook niet hebben en besloot om enkele duizenden te huisvesten in kampen op een eiland dat bij vloed grotendeels blank staat. De meesten zitten gevangen in de grensstreek van Rakhine met Bangladesh, waar ze feitelijk wachten op de nieuwe geweldsgolf.

Ondertussen blijft Aung San Suu Kyi ontkennen dat er sprake is van volkerenmoord. Dat deed ze begin april in een interview met de BBC. "I think ethnic cleansing is too strong an expression to use for what is happening." Daarnaast probeert ze, wars van de lange geschiedenis van marginalisering van de Rohingya, om het als een conflict tussen gemeenschappen te framen.

In plaats van de gemeenschap burgerrechten te geven, besloot ze een jaar geleden om de term 'Rohingya' officieel te verbieden, waardoor de marginalisering nog extra werd opgedreven. De officiële verklaring is dat de regering vindt dat 'controversiële' termen vermeden dienen te worden. En dus wordt 'Rohingya' vermeden en noemt men de gemeenschap 'Bengali', een poging om de gemeenschap als vreemdelingen in Myanmar aan te duiden.

De politiek van Aung San Si Kyi heeft in december zelfs geleid tot een ongeziene petitie ondertekend door een groep internationale opiniemakers, waaronder 13 nobelprijswinnaars zoals initiatiefnemer Muhammad Yunus en Desmond Tutu. Ze nemen afstand van de politiek van Aung San Suu Kyi in een statement waarin men onder andere betoogt dat "...despite repeated appeals to Daw Aung San Suu Kyi we are frustrated that she has not taken any initiative to ensure full and equal citizenship rights of the Rohingyas. Daw Suu Kyi is the leader and is the one with the primary responsibility to lead, and lead with courage, humanity and compassion."

Europese tournee

Terwijl internationale waarnemers de zaken in Myanmar in de gaten proberen houden, is Aung San Suu Kyi bezig met een Europese tournee op hoog niveau. Voordat ze Italië, het Vaticaan en Groot-Brittannië zou bezoeken, deed ze eerst Brussel aan, waar ze ontvangen werd door Koning Filip en premier Michel. Maar belangrijker zal het gesprek met Donald Tusk en EU-commissaris Federica Mogherini geweest zijn.

Op het moment van schrijven is ze op bezoek in Groot-Brittannië waar ze onder andere ontvangen werd door Koningin Elizabeth. Gisteren vond er een protest plaats in Londen tegen de Freedom of the city-award die de city of London zou uitreiken. De organisatie bestaande uit leden van de Myanmarese gemeenschap in Engeland, is kwaad dat Londen deze prijs uitreikt aan een 'genocideontkenner'.

Ko Aung motiveert het protest: "Suu Kyi has betrayed the cause of human rights in the name of political pragmatism. Her pragmatic politics have ruined her reputation..." Tijdens de demonstratie

werden er leuzen gezongen als: "Suu Kyi is lying, Rohingyas are dying".

Opheffen sancties en de run op handelscontracten

De EU hield in de persconferentie nog de schijn op dat de mensenrechten aan de orde zijn geweest. EU-commissaris Federica Mogherini stelde dat ze, afgezien van 'some bumpy moments', het eens zijn over het gezamenlijk optrekken in het vredesproces en de overgang naar democratie. Opvallend is dat Mogherini de term 'Rohingya' mijdt en in haar afkeuring van het etnische geweld niet expliciet naar het militaire optreden tegen de Rohingya verwijst. Ze noemt alleen de aanval op het politiebureau op 9 oktober, alsof ze gebriefd is door de regering van Myanmar.

Als we echter achter de diplomatieke waas kijken, dan moet je constateren dat de EU vooral geïnteresseerd lijkt in het binnenhalen van handelscontracten met Myanmar. Het land werd jarenlang door Europa en de VS economisch geboycot. In oktober hief Obama de sancties namens de VS al op en ook de Europa zal dit snel afbouwen. De EU was al eerder begonnen met het afbouwen van de sancties en wil via financiële injecties het de weg naar democratie ondersteunen. Die economische opening van Myanmar leidt tot een run op handelscontracten. CocaCola deed dit al en deze week sloot Unilever een jointventure met een Myanmarees bedrijf. Ongetwijfeld is dit slechts het begin en het lijkt erop dat de situatie met de Rohingya de EU er niet van weerhoudt om gewoon handel te drijven met een land dat mensenrechten op zo'n schandalige manier aan haar laars lapt. Azeem Ibrahim betoogt dat het militaire bewind en ook de huidige regering vatbaar is voor economische sancties, dit heeft geleid tot de democratisering. Door die druk niet hoog te houden, zou de situatie met de Rohingya wel eens fatale gevolgen kunnen hebben.

Extreem-rechtse monnik: Ashin Wirathu

Terwijl Aung San Suu Kyi Europa bezoekt, is de fanatieke boeddhistische monnik Ashin Wirathu op bezoek in Radkhine. Wirathu is de leider van *Ma Ba Tha*, een extreem-nationalistische organisatie, die wellicht de belangrijkste drijvende kracht is achter de haat tegen moslims in Myanmar. De Rohingya houden hun hart vast, want Wirathu heeft de reputatie om mensen flink op te zwepen. Hij bezocht enkele tempels en mensen uit de boeddhistische gemeenschap in Radkhine. Maar wat

verontrustender is, hij bezocht ook een politiepost van de grenspolitie. De lokale Rohingya vragen zich terecht af wat een monnik bij een bewapende eenheid moet, die bovendien geassocieerd worden met het staatsgeweld tegen de Rohingya afgelopen winter.

Conclusie

Je kunt je afvragen waarom wij in het westen zo onverschillig zijn voor wat er met de Rohingya gebeurt. Het verhaal past in ieder geval niet in het momenteel dominante grote verhaal van de boze islam die ons 'superieure samenleven' aanvalt. In het geval van de Rohingya zijn de moslims immers slachtoffer. De dader is een nationalistisch-boeddhistische beweging en boeddhisten associeren we eerder met de Dalai Lama, Yoga en vrede. Maar achter deze cognitieve dissonantie gaat een niet erg gewetensvolle handelsgeest schuil, die gewoon geld wil verdienen, ook in Myanmar. De nieuwe handelsbetrekkingen zijn belangrijker dan het lot van een vervolgte minderheid. Als het nog verder afglijdt in Myanmar dan is de EU niet geheel onschuldig.